

10.2.3

PROTECCIÓ I MANTENIMENT DE LES MASIES CATALOGADES

JOAN SERRA I GIRONELLA

Associació de Masos de Torroella de Montgrí i l'Estartit (AMTE); propietari de la Torre Bagura, en el municipi de Torroella de Montgrí (Girona)

Normalment em presento com una persona de mas. Vaig néixer en un mas, en una explotació amb activitat ramadera, on hi havia vaques, ovelles, gallines, gossos, etc.; i també amb activitat agrícola, on es conreava ordi, userda, blat de moro, etc. Vaig créixer en un mas ajudant els meus pares i avis, tenint cura del bestiar i col·laborant en les feines del camp. Em vaig casar i amb la meua dona vam decidir residir al mas. Ara, continuo vivint al mas i, tot i que la meua feina principal és fora, continuo gestionant les terres del mas i altres en arrendament; això sí, ara sense activitat ramadera. Probablement no existeix una paraula al diccionari de la llengua catalana que defineixi el meu perfil; així, juntament amb alguns companys en situació similar, ens autoanomenem com a "masencs". Fa poc més d'onze anys, juntament amb altres persones relacionades amb els masos, vàrem crear l'Associació de Masos de Torroella de Montgrí i l'Estartit (AMTE), a través de la qual intentem participar en la gestió del medi rural (camins, recs, urbanisme, etc.) i realitzem i promovem accions culturals relacionades amb els masos.

Viure en una masia és una realitat molt diferent a residir en un habitatge d'un nucli urbà. Avui en dia, en la majoria de cases i també a les masies, hi trobem els elements necessaris per a la vida normal de qualsevol família: una cuina, un menjador, diversos dormitoris, un lavabo, els serveis bàsics, etc. Viure en una masia, però, tradicionalment ha representat, a més, interactuar amb el seu entorn més proper, amb els altres elements que formen part del mas. Així, els seus habitants han tingut cura de les terres, han participat en la construcció del paisatge que li és propi, etc. Probablement, **tota masia que perd el lligam amb el medi rural deixa d'ésser en bona part una masia**; malgrat que hagi estat restaurada amb criteris molt respectuosos; malgrat que disposi d'elements que li donen una gran confortabilitat, com per exemple d'una piscina; malgrat que s'hi realitzin activitats econòmicament més rendibles, etc. Viure en una masia també et permet a més conèixer i gaudir de la seva història, la dels seus propietaris i masovers, la de moltes transformacions arquitectòniques, la de l'explotació dels camps de conreu, etc. Així, **tota**

masia que no és coherent amb la seva història deixa d'ésser en part la mateixa masia. Aquesta no pot ser mai només el resultat d'una reconstrucció que s'oblida del seu passat; sinó que ha d'ésser la suma de moltes actuacions de moltes persones, que normalment durant molts segles l'han configurada.

La major part de les masies estan ubicades en l'espai rural, el que en termes urbanístics es coneix com espai no urbanitzable. La normativa aplicable a aquest condiciona i en ocasions limita les intervencions destinades a la reconstrucció, rehabilitació i també a vegades al manteniment i la conservació de les masies, en comparació a qualsevol habitatge situat en el medi urbà. **Moltes intervencions requereixen de més permisos administratius, de projectes o plans especials, etc. que encareixen i al final dificulten el manteniment de les masies.** Aquest fet, juntament amb la menor rendibilitat de les activitats que tradicionalment s'han realitzat als masos, principalment l'agrícola i la ramadera, expliquen en part la manca de manteniment de moltes masies i/o la seva venda.

Els plans especials del catàleg de masies i cases rurals que realitzen molts de municipis haurien de facilitar l'obtenció dels permisos administratius necessaris per al manteniment i la restauració de les masies. La seva redacció no està exempta de punts potencialment conflictius:

- **Quina construcció del medi rural s'ha de considerar com una masia?** Sovint hi ha moltes reticències a considerar construccions relativament modernes, de la segona meitat del segle passat, com a masies. Per a nosaltres el concepte de masia no ha d'anar lligat només a l'any de construcció, sinó que hauria de dependre molt més de l'activitat que s'hi realitza, del seu lligam amb l'entorn, amb tot el que representa el mas. Així, una casa en el medi rural construïda els anys 1950, que disposa de terres, en què els seus habitants conreen els camps i participen de la gestió del medi que l'envolta, respon probablement més al concepte de masia, que una construcció del segle xvi, en què els seus propietaris s'han venut les terres, viuen en una altra localitat i només hi resideixen esporàdicament els caps de setmana o durant les vacances.
- **Quins són els volums que constitueixen l'habitatge?** En un masia en un mateix volum o edifici hi podem trobar les habitacions, la cuina, etc. (parts pròpies d'un habitatge); però també d'altres com graners, corts, pallisses, coberts, etc., relacionades amb l'activitat agrícola i ramadera que s'hi realitza (parts que no són pròpies de l'habitatge). Les possibles ampliacions que la normativa permet realitzar depenen dels edificis o volums que es consideren com habitatge.

- **Cal treure els elements discordants?** Els tècnics que realitzen els catàlegs de masies declaren alguns elements com a discordants i que en conseqüència s'han de modificar en intervencions futures. A casa meua s'han considerat com a discordants elements que va construir el meu besavi fa més de cent anys; que formen part de la història de la masia, que són de la mateixa masia i consegüentment és un gran error obligar a modificar-los.
- **Etc.**

Tinc la sort i la desgràcia de viure en una masia, la Torre Bagura, que està catalogada com a bé cultural d'interès nacional (BCIN); si es prefereix com a monument nacional. Els avantatges són principalment pel fet d'estar exempts del pagament de l'impost sobre béns i immobles (IBI) i també perquè tenim més facilitats per accedir a les línies d'ajuts per a la conservació del patrimoni de les diverses administracions. **Aquests ajuts moltes vegades estan pensats més per restaurar el patrimoni públic o béns de l'església, que per actuacions en la resta del patrimoni privat.** La major part dels municipis no valoren de la mateixa manera el patrimoni públic i el privat. Respecte al primer, mostren una gran disposició a la seva conservació i millora, a fer-lo visitable, etc. Al contrari, als propietaris de patrimoni privat sovint se'ls demana col·laboració per permetre visitar-lo de manera gratuïta; però molt difícilment es vol col·laborar o participar de les despeses del seu manteniment.

La conservació i el manteniment de les masies són responsabilitat dels seus propietaris; però, també en tant que part molt destacable del nostre patrimoni comú, hauria de beneficiar-se d'una normativa i d'una sensibilitat per part de les administracions que facilités aconseguir aquest objectiu, que hauria de ser de tots.